

KIRKELIG UTDANNINGSSENTER NORD^o

GIRKOLAŠ OAHPAHUSGUOVDDÁŠ DAVVIN

Tromsø, 10.04.2018

Til Den norske kirke
Kirkerådet

Høringssvar – Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser

Kirkelig utdanningscenter nord /Girkolaš Oahpahušguovddáš Davvin (KUN) takker for tilsendt høring om Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser.

Som praktisk-kirkelig utdanningsinstitusjon imøteser vi forslaget til justering av hovedgudstjenesten med glede. Vi mener det er gjort flere kloke valg som vil styrke helheten og dramaturgien i gudstjenestefeiringen, og de fleste punktene gir vi positive tilbakemeldinger på. Våre kommentarer til utvalgte høringsspørsmål og ledd i høringsbrevet er skrevet inn med blå skrift i teksten under:

Høringstema 1: Hvordan øke kvaliteten og antall deltakere i gudstjenesten.

Høringsspørsmål 1d: Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester?

Fra vårt utdanningsperspektiv ser vi helt klart behov for gjennomtenkte liturgier som kan egne seg for bestemte temagudstjenester, som for eksempel Messe for verdighet, Messe for ungdom og Solidaritetsgudstjenester.

Høringstema 2: Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten

Høringsspørsmål 2: Mener dere at det er behov for å justere eller presisere noe ved prosedyren for hvordan menighetens lokale grunnordning utarbeides og vedtas (jf. Alminnelige bestemmelser)?

Vi har ingen innvendinger mot prosedyren for utarbeiding av lokale grunnordninger. Fra et tverrfaglig perspektiv ønsker vi likevel å bemerke at det er viktig med åpne prosesser, der også stabene og de ansattes fagkompetanse involveres tydelig i dette arbeidet. Den demokratiske prosessen bør kunne ivaretas gjennom gjennom behandling i menighetsrådet og menighetens årsmøte. Vi anser det som et nødvendig punkt, at biskopen ivaretar den endelige godkjenningen, ikke minst med tanke på teologiske lærespørsmål og som en kvalitetssikring av menighetens framlegg. Det å gjennomføre en god liturgi krever grunnordninger som er rimelige nok til at samspillet mellom liturgens skjønn, tverrfaglige synspunkter fra kantor og flere, og menighetens behov virker godt.

Høringstema 3: Justeringer i hoveddel I. Samling, ledd 1 – 8

3a: Ledd 1 Forberedelse:

Det er fint å legge opp til at kirkerommet skal være åpent en stund før gudstjenesten starter, så lenge det kan tas hensyn til gudstjenesteforberedelser og lokal tilpasning av hva «en stund» innebærer. På mindre steder, der kanskje både kirketjener, organist og prest ankommer kirkestedet med ferge kort tid før gudstjenesten starter kan dette være en utfordring, men i hovedsak bør dette være godt mulig å gjennomføre. Når det deltar kor med små barn i gudstjenesten, kan det muligens også være vanskelig å legge opp til stillhet i kirkerommet før gudstjenesten.

3c: Ledd 2 Inngangssalme:

Argumentasjonen er utydelig her, og det trenges en tydeligere liturgisk begrunnelse for å endre liturgiske bevegelser i gudstjenesten. Når det er prosesjon og når vi lovsynger vår Herre er det naturlig at vi står under første salme, siden den uttrykker respekt for Ord og sakrament. Men hvis det ikke er prosesjon, hva slags liturgisk argumentasjon blir da brukt? Man kan for eksempel tenke seg at fokuset på den gamle introitus og eksitus som lovprisning innebærer slike liturgiske bevegelser, men da må argumentasjonen opp på bordet og være gjennomtenkt. Hva om man ønsker et annet preg under fastetiden? Alt vi gjør i gudstjenesten, har en mening, og dersom praksisen skal endres, bør dette forklares nærmere.

3d: Ledd 3 Hilsen: Ordet «hilsen» er et mer presist ord enn «Inngangsord».

Vi er enige i alle vurderinger under punkt 3d, og mener at dette vil styrke dramaturgien positivt.

Høringsspørsmål 3e: Er dere enige i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd?

Ja, absolutt!

Høringsspørsmål 3i: Er dere enige i at ledd 8 Dagens bønn blir obligatorisk i alle hovedgudstjenester, og ikke et valgfritt ledd?

Det var i utgangspunktet merkelig at dagens bønn ble utelatt som obligatorisk ledd i forrige runde, og vi mener dette er et viktig ledd å få inn igjen. Dette er vi veldig fornøyd med, tradisjonen ivaretas og aktualiteten for gudstjenestens tema ivaretas.

Høringstema 4: Justeringer i hoveddel II. Ordet, ledd 9 – 17

4c: Ledd 12 Evangelium

Å stadfeste hallelujaomkvedet som et fast ledd i gudstjenesten vil bidra til forutsigbarhet og styrke en tradisjonell praksis, som tydeliggjør evangeliets særskilte verdi i gudstjenestefeiringen. Bestemmelsen om å kunne benytte et tractus-ledd i fastetiden er også bra, som markering av kirkeårets preg.

Høringsspørsmål 4: Har dere endringsforslag eller kommentarer til hoveddel II. Ordet?

Vi samstemmer med dette forslaget i sin helhet, og synes det er kloke valg å plassere forbønnen som en del av Ordets tjeneste og å dele liturgien deles opp i fire hoveddeler. Å plassere en eventuell bønnevandring under Ordets del tydeliggjør også bønnevandringens innhold og styrker fokuset på nattverdets sakramentelle funksjon.

I kommentarene til Litaniet og bruk av litaniet (s.33 i høringsforslaget) som ble utformet av Luther, står det at menigheten kan synges hele vers 2 og 8. Ville det vært mulig å legge til at hele dette litaniet (skal) synges, og evt. en merknad om at andre enn presten kan messe liturgens del, dersom hun ikke ønsker å messe selv?

Høringstema 5: Justeringer i hoveddel III. Nattverd, ledd 18 –21

Høringsspørsmål 5a: Kommenter gjerne nattverdpraksisen i menighetene i dag med tanke på særkalk og/eller intinksjon og med tanke på mottakelse av nattverd stående eller knelende på alterringen/altersranken? Det ville vært ønskelig å kunne veksle mellom ulike former for nattverdutdeling etter gudstjenestens karakter. Kanskje skulle dette være noe som ikke fastsettes i den lokale grunnordning, slik at hovedliturg kan gjøre egne vurderinger i bestemte situasjoner? Alternativt bør den lokale grunnordning gi rom for ulike valg, for eksempel på Skjærtorsdag. Når det gjelder særkalker, intinksjon og fellesskap, så er det ikke nødvendigvis slik, at særkalkene bevarer lutherske prinsipper bedre enn intinksjonen. Egentlig tvert om, fordi særkalkene skaper et problem i forhold til hvordan man skal kvitte seg med det som blir til overs på verdig vis. Realpresensen i nattverden var viktig for Luther, og måten man behandler vinrestene på er en viktig sak for luthersk nattverdspraksis.

Høringsspørsmål 5b: Gi gjerne kommentarer til valgene av ordene som er foreslått.

Hvorfor må bibeloversettelsen styre vår språkbruk i gudstjenesten? Vi anbefaler at ordet «kalk» fortsatt kan være et valgalternativ for å kunne opprettholde kontinuitet med kirkens historie, og holde fast på vår egen gudstjenestehistorie. Vi mener at ordene Kristi legeme og Kristi blod bør kunne brukes fortsatt.

Høringsspørsmål 5c: Er dere enige i at takkofferet inngår i nattverdliturgien, og ikke i forbønnsleddet?

Vi mener at dette er et riktig valg både med tanke på dramaturgisk sammenheng og fordi det skaper god flyt i gudstjenesten. Både den liturgiske tenkingen og det økumeniske aspektet er verdt å ta hensyn til.

Høringsspørsmål 5e: Har dere kommentarer eller endringsforslag til ledd 19 og 20 i høringsforslaget? Vi er enige i Kirkerådets vurdering.

Høringstema 6: Justeringer i de enkelte nattverdbønnene

Høringsspørsmål 6: Gi gjerne kommentarer eller endringsforslag til nattverdbønnene?

Vi synes at det skaper for strenge rammer for liturgen å måtte forholde seg til bestemte nattverdsbønner for hver del av kirkeåret. Som et eksempel har bønner som snakker om livets brød blitt lagt til treenighetstiden, men denne kan også være svært nyttig i fastetiden og hjelpe til med å skape god liturgisk helhet der. Det ville etter vår mening vært mer nyttig å gi liturgen frihet til å velge nattverdsbønner som passer til hver gudstjeneste og menighetens behov. Det kan også passe godt å ha med en rubrikk om at visse bønner passer godt til overordnede temaer i kirkeåret.

Høringstema 7: Justeringer i hoveddel IV. Sendelse, ledd 22-25

Høringsspørsmål 7: Har dere kommentarer eller endringsforslag til hoveddel IV. Sendelse?

I likhet med vår kommentar til inngangssalmen, vil det også i forbindelse med endring av fast praksis for utgangssalmen – å stå mens vi synger - være fint med en liturgisk argumentasjon, slik at dette kan oppleves som riktig gjennom hele kirkeåret.

Vennlig hilsen,

Ragnhild Strauman (førstelektor) og Sigridur Gudmarsdottir (førsteamanuensis), KUN

